

ספרי' — אוצר הספרים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

שמות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום חפשי)

יוצא לאור על ידי

"מכון לוי יצחק"

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שישים ושש לבריאה

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל

נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל

נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל

ומשפחתם שיחיו סטראל

כתובתינו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

א. "זה שמי לעלם"

לומדים מכך ש"העלימהו" לעלם – מלשון העלם.

אך כיון שבהמשך הפסוק נאמר מיד "וזה זכרי", שכן "מזכירים" את שם הוי', מובן מכך, שב"העלימהו" אין הכוונה שלא ישתמשו בשם זה כלל, אלא רק "שלא יקרא ככתבו". ולכן אומר רש"י "וזה זכרי – למדו היאך נקרא", וכפי שכבר יודע גם בן החמש למקרא, ששם "הוי'" נקרא "אדני".

ב. השאלות על פירוש רש"י

אך יש להבין:

(א) כבר הוסבר מספר פעמים⁷, שבדרך כלל אין רש"י מבאר חסר ויתיר⁸, ומכך מובן, שהענין של חסר ויתיר אינו מהווה קושיה שהכרחי לתרצה, כאשר לומדים את המקרא בפשוטו.

במקומות הבודדים שבהם בכל זאת מפרש רש"י פסוק לפי חסר או יתיר, הרי ההכרח לכך אינו משום החסר או היתיר כשלעצמם, אלא משום שאלה אחרת המתעוררת בפסוק.

ונדרש הסבר בענינו: מהו ההכרח בפשוטו של מקרא של "זה שמי לעלם" לבאר ש"העלימהו שלא יקרא ככתבו"?

(ב) ואדרבה, לכאורה, פירוש זה אינו לפי פשוטו של מקרא: המילים "זה שמי לעלם" וזה זכרי לדור דור" מהוות בפשטות⁹ המשך לתשובה על שאלת משה "ואמרו לי מה שמו, מה אמר אליהם", אשר על כך השיב הקדוש-ברוך-הוא למשה, שיאמר לישראל "אהיה

בפרשתנו מסופר, שכאשר הורה הקדוש-ברוך-הוא למשה רבינו להיות שליח ה' להוצאת בני ישראל ממצרים, אמר משה לקדוש-ברוך-הוא: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם, ואמרו לי מה שמו, מה אמר אליהם"¹. השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: "אהיה אשר אהיה .. כה תאמר לבני ישראל אהיה אליכם. ויאמר עוד אלקים .. כה תאמר אל בני ישראל ה' אלקי אבותיכם .. שלחני אליכם זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור"².

רש"י מצטט בפירושו על התורה את המילים "זה שמי לעלם", ומפרש³: "חסר וי", לומר העלימהו, שלא יקרא ככתבו. וזה זכרי – למדו היאך נקרא. וכן⁴ דוד הוא אומר⁵ ה' שמו לעולם, ה' זכרי לדור ודור".

המשמעות הפשוטה של פירוש רש"י זה היא⁶: כיון שנאמר "זה (שם הוי') המופיע בתחילת הפסוק) שמי לעלם" – "חסר וי",

(1) פרשתנו ג, יג.
(2) שם, יד-טו.
(3) ראה פסחים ג, א (ובפרש"י). קידושין עא, א (ובפרש"י). שמו"ר כאן (פ"ג, ו).

(4) בצידה לדרך כאן (בשם הרמ"א ז"ל) שתיבות אלו הן ט"ס ברש"י, "שהרי בפסוק הזה שניהם שם של הוי' הוא (ולא – הוי' ואדני") ואם כן הוא תיובתא ולא סיעתא". וכ"ה בס' הואיל משה (באר היטב) על פרש"י (להמטה משה – פראג, שעב (וצילום ממנו)) כאן, ומסיים: ובמקצת ספרים אינו [וכן ליתא בדפוס ראשון ושני דפרש"י, ובכמה כת"י רש"י שתת"י].

אבל ראה בארוכה באר יצחק על פרש"י כאן שאין צורך לשבש הספרים, כי הכוונה בפרש"י היא (לא ש"זכרי" הוא שם אדני", כ"א) דאדני" הוא "זכרי" דהוי', ע"ש בארוכה.

וראה לקמן בסוף השיחה (ס"ו).

(5) תהלים קלה, יג.
(6) ר"אם כאן. וראה גם פרש"י פסחים שם (בפ"ה הא').

(* כפשוטו ל' רש"י (פסחים וקידושין שם) "שני שמות לימוד".

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תשנ"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח). שיחות הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת "האגודה למען הגאולה האמיתית והשלמה".

מעין חז"י: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הוי"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי "ועד להפצת שיחות".

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת "מכון לוי יצחק" בכפר חב"ד ב'.

להקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

"אהלי תורה", ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, הוי"ל על-ידי מוסד חינוך "אהלי תורה", ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את "קונטרס בית רבינו שבבבל"

ושיחת ש"פ שופטים ה'תשנ"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

(7) ראה ס' "כללי רש"י" (קה"ת תש"מ) פרק יג (וש"נ). ועוד.

(8) ובפסוק דידן גופא נאמר "לדר דר" – חסר וי"ו (כמו שהעיר ברמב"ן) ורש"י לא פירשו (משא"כ לפ"ז – בלדרת עולם (נה ט, יב)). – וצע"ק שלא העירו במפרשים (שראית) עה"פ ס"פ בשלה.

(9) וראה לקמן סעיף ג ואילך.

אין מובן¹⁴:

(א) מדוע אין די בדבריו הראשונים של הקדוש-ברוך-הוא – „ויאמר... אהיה... ויאמר... אהיה שלחני אליכם“, ויש צורך באמירה נוספת – „ויאמר עוד אלקים...“¹⁵?

(ב) יותר מכך: אמירה זו סותרת לקודמת: בתחילה אומר הקדוש-ברוך-הוא „כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם“, ומיד לאחר מכן – „כה תאמר אל בני ישראל הוי' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם“?

לכן הכרחי לומר, שהאמירה השלישית היא רק הסבר נוסף לאמירות הראשונות. כלומר, האמירות „ויאמר... אהיה אשר אהיה, ויאמר... אהיה שלחני אליכם“ מהוות מענה לשאלה „ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם“. אלא, כדי שמענה זה יובן יותר ויתקבל יותר על ידי בני ישראל, הוסיף הקדוש-ברוך-הוא ענין נוסף – „ויאמר עוד... זה שמי...“, שזהו הסבר נוסף לדבריו „אהיה שלחני אליכם“.

יש להבין: במה מוסיפה האמירה האחרונה הסבר לראשונות, ואינה סותרת אותן?

ד. „אהיה עמם בצרה זאת...“

כדי להבין זאת, יש להקדים ולבאר את פירוש רש"י¹⁶ „אהיה אשר אהיה“ – „אהיה עמם בצרה זאת, אשר אהיה עמם בשעבוד שאר מלכיות“.

מפשטות לשון רש"י מובן, כפי שמפרש רמב"ן¹⁷, שהמילים „אהיה אשר אהיה... אהיה

שלחני אליכם... ה' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם“ – וכיצד מתאים לכך ההמשך „זה שמי...“, שמשמעותו, לפי פירוש רש"י זה, להורות את ההלכה לגבי אופן קריאת השם¹⁰?

(ג) יותר מכך: הרי גם כאן נאמר „הוי' אלקי אבותיכם“, ש„אלקי אבותיכם“ הוא „הוי“, וכפי שאנו מוצאים פעמים רבות אצל „אבותיכם“ – אברהם יצחק ויעקב – שמוזכר שם הוי'¹¹. ואם נאמר, שכשמודיעים את שם הוי' יש להבהיר את הדין של „לא יקרא ככתבו“, הרי צריך היה להדגיש זאת במקום שבו מופיע שם הוי' לראשונה, ולפחות בפסוקים הקודמים ביותר¹²?

(ד) וההוכחה שמביא רש"י „וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור“, שיש שני אופנים בשם הוי', כתיבתו ו„זכרך“ – קריאתו¹³, מדוע חשוב לציין שדוד אמר זאת, „וכן דוד הוא אומר“?

ג. „אהיה שלחני אליכם“

יש לומר, שההסבר לכך בתמציתיות הוא: רש"י מתכוון ליישב תמיהה המתעוררת על הפשט בענינו: על שאלת משה „ואמרו לי מה שמו, מה אומר אליהם“, השיב לו הקדוש-ברוך-הוא: „אהיה אשר אהיה, ויאמר כה תאמר לבני ישראל, אהיה שלחני אליכם“. לאחר מכן נאמר בפסוק נוסף: „ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל, ה' אלקי אבותיכם... שלחני אליכם זה שמי...“.

(10) כן הקשה גם באלשיך כאן (שאלה הי').
– ע"ד הפשט הי' אפ"ל, דמכיון שמשו הוצרך להודיעם „מה שמו“ ולא הי' יכול לומר להם שם הוי' ככתבו, הוצרך להודיעם החילוק בין כתיבת שם הוי' וקריאתו.

אבל אינו תירוץ מספיק. כי סו"ס, מכיון שהקב"ה הודיע להאבות השם, הי' ראוי להודיע אז (ובמילא גם בפרש"י שם) שאינו נקרא ככתבו (כקושיית האלשיך שם, וכדלקמן בפנים). וראה לך יב, ה: ויקרא בשם הוי'. ועוד.
(11) וראה פרש"י ומפרשים לר"פ וארא (ו, ג).

(12) כן הקשה גם באלשיך כאן.
(13) ראה דברי דוד (להט"ו) כאן, וראה לעיל סוף הערה

(14) כן הקשו כמה ממפרשי התורה.
(15) והרי בפסוק הא' עצמו מבאר רש"י מה שנאמר עוה"פ „ויאמר כה תאמר גו“.

(16) מברכות ט, ב (ושם „הייתי“ ובפרש"י „אהי“ – בהתאם ללשון הכתוב ואכ"מ). שמו"ד כאן (פ"ג, ו).

(17) ג, יג. – וראה גם לקו"ש חכ"ז ע' 11 [ומשנת שם ע' 12 ואילך (ע"פ שבועות לה, סע"א. וראה הנסמן בהערה 3 שם) – הוא ע"ד ההלכה. אבל בפרש"י

(שלחני) אינן מענה ל"מה שמי", תיאור של שם¹⁸, אלא הן מענה לשאלה "מה אומר אליהם" – הקדוש-ברוך-הוא השיב ומסר על ידי משה לישראל, שיסמכו על הקדוש-ברוך-הוא אשר יצילם, כי "אהיה עמם בצרה זאת... בשעבוד שאר מלכיות".

ואין מובן (ולפחות אין הדבר "חלק"): כיון שהדברים באים כמענה לשאלה "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם", מתאים היה יותר, לפי פשוטו של מקרא, להסביר, כפי שאכן מסבירים פשוטנים רבים¹⁹, שהמשמעות של "מה אומר אליהם" היא מהו "שמו", והמענה הוא, ש"אהיה אשר אהיה" הוא שמו של הקדוש-ברוך-הוא,

וכפי שמרחיבים המפרשים²⁰, ומבארים שהשם "אהיה" מורה על המציאות האמיתית של הקדוש-ברוך-הוא.

ואילו רש"י מסביר ש"אהיה אשר אהיה" אינו שם, אלא זוהי הבהרה ש"אהיה עמם בצרה זאת...?"

ההסבר לכך הוא:

רש"י מסביר דוקא כך – ש"אהיה אשר אהיה" איננו שם, אלא הכוונה היא ש"אהיה

עוד"ת (פשוטו של מקרא) יש לפרש הכוונה בפשוטו לשוננו, ש"אהי עמם בצרה זאת כו" אינו "שם"[*].

(18) שתי הדעות בזה ראה רמב"ם הל' יסודות פ"ו ה"ב ובנ"כ. שו"ע יו"ד סרע"ו ס"ט ובנ"כ. וראה לקו"ש חכ"ז ע' 10 ואילך. וש"נ.

(19) ראה רש"ם, ראב"ע (ג, טו), ספורנו, אברבנאל (ועוד) כאן.

(20) ראה (נוסף על הנסמך בהערה הקודמת) – רמב"ן, בחיי ועוד. וראה רמב"ם בתחלתו (יסוד היסודות כו' שיש שם מצוי כו' וכל הנמצאים כו' מאמיתת המצאו), מו"נ ח"א פס"ג ונת' בלקו"ש חכ"ז ע' 13 ואילך). ואכ"מ.

(*) בגר"א ועוד כאן פירשו גם בפרש"י (מחז"ל זה) ש"אהי אשר אהי" הוא שם המורה על מציאותו ית. ע"ש. אבל ענין זה אינו אפילו ברנח בלשון רש"י.

באורח"ח כאן ד, שם זה יתייחס למדת הרחמים .. לצד טוה"י שם ישראל בצרתם. אבל (א) בפרש"י – דשם הו"י הוא מדת הרחמים (כדלקמן ס"ה). (ב) פשוטו ל' רש"י הוא שוהי בשורה הבטחה ש"אהי עמם בצרה זאת .. אהי עמם בשעבוד שאר מלכיות". ועוד.

עמם בצרה זאת... – כי דוקא לפי פירוש זה על המילים, מתורצת יותר השאלה "ואמרו לי מה שמו", כפי שהיא מובנת על-פי פשוטו של מקרא, כדלהלן.

ה. "מה שמו" – מהו אופן הגאולה

בלימוד הפסוק "ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם" מתעוררת מיד התמיהה: וכי משה, ובני ישראל, לא ידעו את שמו של הקדוש-ברוך-הוא?²¹

יותר מכך: מדוע חושב משה שישראל ישאלו "מה שמו"? והרי, ישראל בודאי ידעו את שמו של הקדוש-ברוך-הוא. וההוכחה לכך היא: משה עצמו אמר לקדוש-ברוך-הוא "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם". כלומר, ישראל הכירו במציאות של "אלקי אבותיכם", ידיעה שקבלו מן האבות, כשם שהאבות מסרו לבניהם אחריהם אודות מציאותו של "אלקי אבותיכם", הם בודאי מסרו לישראל גם את "שמו" של הקדוש-ברוך-הוא, אשר הזכירו בתפלותיהם וכדומה.

ועוד: בפשוטו ידעו בני ישראל שהקדוש-ברוך-הוא יגאלם ממצרים. כפי שמוכן גם מהשבעת²² יוסף את אחיו "פקוד יפקוד אלקים אתכם והעליתם את עצמותי מזה"²³, אשר את השבועה הזאת היה עליהם להעביר לילדיהם וכו'²⁴ כדי לדאוג לקיומה, "והעליתם את עצמותי מזה".

(21) ברשב"ם כאן "כי איני מכיר וידע שמך המיוחד". אבל בפרש"י לעיל (ב, ד), "שהרגו בשם המפורש".

(22) נוסף על המובן בפשוטו, שהבטחת הקב"ה ליעקב "ואנכי אעלה גמ עליה" (ויגש מו, ד) שלכן "אל תירא מרדה מצרימה" (שם, ג) – מסר יעקב גם לבניו כדי שגם הם לא ייראו מלדת מצרימה, ונמסר מבניו לבניהם כו'. וראה ויחי מת, כא. פרש"י שבהערה הבאה.

(23) ויחי ג, כה (ושם, כד). וראה רש"י פרשתנו ג, יח: סימן זה מסור כו'.

(24) ראה רש"י בשלה (יג, יט), "השביעם שישיעו לבניהם".

לעילוי נשמת

הרה"ח הת' אי"א רב פעלים ובעל מרץ
מטובי מקושרי רבותינו נשיאינו והולכי בדרכיהם,
דרך הקודש יקרא לה

ומשלוחי כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שיל"ו

לארצנו הקדושה ת"ו

הרב ר' מנחם מענדל

בהרה"ח ר' מנחם מענדל ומרת מאריאשא באדאנע ע"ה

פ ו ט ע ר פ א ס

נפטר ד' תמוז ה'תשנ"ה

וזוגתו מרת לאה ע"ה

בת ר' בנציון ומרת שרה הי"ד

נפטרה ה' כסלו ה'תשס"ג

ת נ צ ב " ה

🕯 🕯 🕯 🕯 🕯

נדפס ע"י צאצאיהם שיחיו

כבר נאמרו ונשנו פעמים רבות דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שנוסף ע"ז שכבר "כלו כל הקיצין", עשו בני" תשובה, וסיימו הכל, כולל גם "צחצוח הכפתורים", ואין מהצורך אלא שהקב"ה יפתח את עיני בני" ואז יראו שכבר הגיעה הגאולה האמיתית והשלמה, ויושבים כבר לפני שולחן הערוך, בסעודת הלידת שור הבר' וכו' וכו'.

מזה מובן... כי בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר ששכבר סיימו הכל (כנ"ל), ישנה ההבטחה גמורה בתורה, שבטח יהי' "(תזכור יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך... להביא לימות המשיח"³,

ובפשטות – שאין זקוקים להפסק ח"ו בין "כל ימי חיך" ל"ימות המשיח" (כמו שהי' אצל בני" בכל הדורות שלפני דורנו זה), אלא, "כל ימי חיך" דכל אחד מבני", חיו הגשמיים כנשמה בגוף, כוללים בפשטות (גם) "ימות המשיח" בלי הפסק מכיון שהגאולה באה תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו כשזהו במצב דלילה, "הבאים מצרימה"), כך שהרגע האחרון והגלות והנקודה האחרונה והגלות נעשים רגע ראשון ונקודה ראשונה דגאולה,

ומימי חיך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (גם אם הוא בן שבעים שנה ומעלה וכיו"ב), עובר כאו"א מיד – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון נחתין ראובן ושמעון סלקין"⁴, בהמשך ד"כל ימי חיך" בימות המשיח, וחיים נצחיים שיהיו אז.

ובנוגע לפועל הכוונה, שהעבודה דבני" עתה צריכה להיות "להביא לימות המשיח", לגלות כבר תיכף ומיד בפועל איך שהמצב ד"הבאים מצרימה" בגלות הוא באמת מצב ד"גאולת ישראל", עי"ז שמתכווננים בעצמם ומכינים אחרים למצב ד"ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר עם יום ההילולא דהרמב"ם – עי"ז שמחזקים ומוסיפים בלימוד ספר משנה תורה להרמב"ם... ובפרט – בספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח⁵, בשני הפרקים האחרונים דהלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

ובנוסף ללימודו הוא בזה, להשפיע גם על עוד מבני" מסביבתו, אנשים נשים וטף, באופן ד"העמידו תלמידים הרבה"⁶, ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, שע"י עצם ההחלטה בדבר יקבלו תיכף ומיד את השכר, הקיום בפועל של דברי הרמב"ם בסיום ספרו⁷, שלאחרי שישנו כבר ה"מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדור אביו... ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמות ה'" – שהוא זה ש"בחזקת שהוא משיח" – הנה מיד ייעשה "משיח בודאי", עי"ז ש"עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל... ויתקן את כל העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו".

ותמוה: כאשר יבוא משה לבשר לבני ישראל שהקדוש-ברוך-הוא יגאלם מגלות מצרים – מדוע ישאלו בכלל ישראל על כך, ובמיוחד "מה שמו"?!

ומסבירים על כך המפרשים²⁵, שמשמעות השאלה "מה שמו" היא – באיזה "שם" תהיה הגאולה. כי "הוא יתברך נקרא לפי פעולותיו"²⁶, וכלשון המדרש כאן²⁷: לפי מעשי אני נקרא. ואת זאת ישאלו ישראל: באיזה "שם", ובאיזה אופן, יגאל הקדוש-ברוך-הוא את ישראל? האם, "במדת" א"ל שד"ר... שעמדה לאבות (שבה נעשו להם נסים נסתרים)²⁸ או במדת רחמים עליונים שתעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה,

ופירוש זה מתאים גם לדרך הפשט, עד כדי כך, שרש"י אף אינו צריך לפרש זאת – כי רש"י כבר ביאר מיד בתחילת פירושו על התורה, על המילים, "בראשית ברא אלקים"³⁰, ששם "אלקים" הוא מדת הדין, ושם הוי' הוא מדת הרחמים. ואף בן החמש למקרא כבר יודע, שכל "שם" מצביע על אופן שונה בהנהגת הקדוש-ברוך-הוא את העולם.

אך אין די בתירוצ זה. כי בכל זאת, מדוע יש לחשוב שישאלו ירצו לדעת בדיוק באיזו "מדה" יגאלם הקדוש-ברוך-הוא, עד כדי כך שמשנה אומר בפשטות – "ואמרו לי מה שמו" – מדוע חשוב להם לדעת את אופן הגאולה, הרי העיקר הוא שיגאלו מהר ככל האפשר מקושי העבודה! וכן, מדוע יהיה להם ספק,

הרי כיון שזוהי גאולה, בודאי יהא זה מצד מדת הרחמים!³¹

ו. "מה שמו" – טענה וזעקה

ההסבר לכך הוא:

המילים, "ואמרו לי מה שמו" אינן מביעות רק שאלה, עקב אי-ידיעה, אלא בעיקר קושיה וסתירה שבני ישראל יעוררו בפשטות כאשר יאמר להם משה, ש"אלקי אבותיכם שלחני אליכם" להוציאם ממצרים:

הרי בגלות מצרים לא סבלו בני ישראל רק מקושי השעבוד של עבודת הפך³², אשר נמשך זמן רב³³, אלא סבלו גם מן הגזירה "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו"³⁴, עד כדי כך, כדברי רש"י³⁵, שפרעה, "היה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדמם" –

ואם מצבו של בני ישראל הביא לידי כך, ש"אלקי אבותיכם" ירחם על "בנים" ויגאלם מגלות מצרים – ראה ראיתי את עני עמי... צעקתם שמעתי... וארד להצילו...³⁶ – כיצד ייתכן שמתחילה הוא איפשר שיסבלו גלות נוראה כל כך, ובמשך שנים כה רבות?!

וזה היתה שאלתו של משה: "הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרת להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם (הרי בודאי ישאלו) ואמרו לי מה שמו" – בני ישראל יטענו מיד: איזה מין "שם" ואיזה הנהגה היא זאת, המאפשרת מצב של גלות כה מרה במשך שנים רבות, ורק לאחר

(31) ומ"ש הרמב"ן, "במדת רחמים עליונים (שתעשה בה אותות ומופתים מחודשים ביצירה" – הרי: (א) בפרש"י לא הוזכר שמשם הוי' באים, "מופתים מחודשים ביצירה". (ב) ועיקר (כנ"ל בפנים): העיקר הוא שיגאלו משעבוד וגלות מצרים, ומהי הפשיטות שבני" ישאלו על אופן הגאולה (וכן קשה במ"ש בגו"א כאן). ועוד.

(32) לעיל א, יג"ד.

(33) שהרי, "משה בן שמונים שנה (ואהרן גו') בדברים אל פרעה" (וארא ו, ז) והשעבוד התחיל לפני לידת משה. וראה פרשתנו לעיל ב, כג (ובפרש"י). וראה רש"י שה"ש ב, יא ד"ה הגשם.

(34) לעיל א, כב.

(35) ב, כג.

(36) ג, ז ואילך.

(25) ראה רמב"ן, ספורנו, גו"א ועוד כאן.

(26) ל' הגו"א כאן.

(27) שמו"ר פ"ג, ו. וראה פרש"י לעיל (וישלח לב, ל)

בנוגע למלאך.

(28) ל' הרמב"ן (והועתק בבחי' כאן. ובגו"א כאן באו"א קצת (ע"ש).

(29) הוספת הבחי' על לשון הרמב"ן.

(30) בראשית א, א ד"ה ברא אלקים. וכן בפרש"י נח ח,

א. ועוד. – וכן מפרש תוכן השם א"ל שד"י (פרש"י לך יו,

א. תולדות כה, ג).

קיימים ח"ו רחמיו של הקדוש ברוך הוא, אלא משום שהרחמים הם בהעלם³⁸, "העלימהו".

אך על כך אפשר לטעון: אם הרחמים הם בהעלם, מהי התועלת בכך ש"אהיה עמם בצרה"?

על כך ממשיך הפסוק ואומר, "וזה זכרי לדור דור" – "למדו היאך נקרא": אמנם, שם הוי' הוא באופן של "העלימהו", אך ישנו ונקרא ה"זכרי" של הוי' – ישראל וזכרים ומזכירים ומגלים זאת, אלא שהקריאה של שם הוי' היא באותיות אדנ". כלומר, כאשר ישראל אומרים את שם אדנ"י אין הם מביעים רק את השם ואת ההנהגה של אדנ", אלא זוהי קריאה של שם הוי', באופן שבו שם הוי', רחמים, נקרא ומתגלה³⁹ באמצעות האותיות של שם אדנ"י⁴⁰.

ועל כך מביא רש"י את ההוכחה, וכן דוד הוא אומר ה' שמך לעולם ה' זכרך לדור ודור: בפסוק זה מודגש, שבשני האופנים – הן "שמך לעולם" והן "זכרך לדור ודור" – יש קשר לשם הוי'. גם "זכרך", השם שמזכירים וקוראים אותו, הוא "הוי' זכרך"..."⁴⁰.

וזהו התשובה לשאלה, "מה שמו" – מאיזה "שם" באה ההנהגה מלמעלה: "ה' אלקי אבותיכם" – זוהי הנהגה של רחמים, אך באופן שבו "הוי'", רחמים, בהסתרה, "זה שמי לעלם וזה זכרי לדור דור". ההנהגה במדת הרחמים משפיעה, אך באופן של העלם⁴¹.

38 ראה רש"י לעיל (ב, כה): נתן עליהם לב ולא העלים עיניו. וראה פרש"י וילך (לא, יז): והסתרתני פני – כמו שאיני רואה בצרתם (נת' בלקו"ש חל"ד ע' 194 ואילך).
39 דוגמא בפש"מ (ויגש מה, ה"ז): מכתת אותי הנה – כי למח' שלחני אלקים גו' לשום לכם שארית גו' – לאחר כב שנת
40 ראה גם באר יצחק על פרש"י כאן (וראה לעיל הערה 4).
41 ועפ"ז מובן מה שענין זה נאמר כאן דוקא (ולא לפניו בנוגע להאבות כו') – כי הנהגה (ושם) זו, דה"ש שמי לעלם וזה זכרי לדור דור, מתאימה למצב זה דוקא (דגלות ושעבוד מצרים).

שאלפים רבים של ילדים יהודים נשחטו, ר"ל, אומרים להם, "צעקתם שמעתי... וארד להצילו"? ומשה מוסיף ומדגיש, שגם אצלו זוהי שאלה – זעקה: "מה אומר אליהם"?

על כך השיב הקדוש ברוך הוא, "אהיה אשר אהיה", כפי שמבאר זאת רש"י, "אהיה עמם בצרה זאת...":

אין לחשוב ח"ו שבמשך תקופת הגלות "העלים עין" הקדוש ברוך הוא מצרות הגלות המרה, אלא, להיפך – "אהיה עמם בצרה זאת", הקדוש ברוך הוא נמצא ביחד עם ישראל, "בצרה זאת". ההדגשה היא, שלא זו בלבד שהקדוש ברוך הוא נמצא עם בני ישראל באותו מקום, אלא הוא שרוי, כביכול, בצרתם, כנאמר³⁷, "בכל צרתם לו צר" – כאשר נמצאים ישראל בצרה, נגרמת, כביכול, צרה לקדוש ברוך הוא.

ז. הנהגה במדת הרחמים, אך באופן של העלם

אמנם, בתשובתו, "אהיה אשר אהיה" השיב הקדוש ברוך הוא לטענתם העיקרית של ישראל, שלא יחשבו שהקדוש ברוך הוא אינו חש ח"ו בסבלם בגלות, אך בכל זאת דרוש הסבר נוסף: כיצד "מסתדרים" שני ענינים אלו, שהקדוש ברוך הוא נמצא עם בני ישראל "בצרה", באופן של "לו צר", ויחד עם זאת הוא מאפשר את קיום הצרה?

על כך נוספה האמירה – "ויאמר עוד אלקים אל משה כה תאמר אל בני ישראל, ה' אלקי אבותיכם שלחני אליכם זה שמי לעלם" – "חסר וי"ו .. העלימהו שלא יקרא ככתבו":

"אלקי אבותיכם (אשר) שלחני אליכם" שמו הוי', מדת הרחמים – ושם הוי' שרוי עם ישראל בצרת גלותם. קושי השעבוד של הגלות אינו מתאפשר משום שבזמן הגלות אין

37 ישע' סג, ט. וראה רש"י לעיל (ג, ב), "משום עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו). וכדח"ל על ב' הכתובים (תענית טו, א).

נחתין ראובן ושמעון סלקין", אין דעם המשך פון "כל ימי חיך" בימות המשיח, און חיים נצחיים וואָס וועט דעמולט זיין.

ובנוגע לפועל מיינט עס, אז די עבודה פון אידן איצטער דאָרף זיין "להביא לימות המשיח", צו שוין גלייך מגלה זיין בפועל ווי דער מצב פון "הבאים מצרימה" אין גלות איז באמת אַ מצב פון "גאולת ישראל", דורך דעם וואָס מ'גרייט זיך אליין און מ'גרייט צו אַנדערע צו דעם מצב פון "ימות המשיח".

כולל ובמיוחד – בקשר מיט דעם יום ההילולא פון דעם רמב"ם – דורך מחזק זיין און מוסיף זיין אין לימוד ספר משנה תורה להרמב"ם. . ובפרט – אין ספר הרמב"ם עצמו – הלכות מלך המשיח, אין די לעצטע צוויי פרקים פון הלכות מלכים בסיום ספר משנה תורה.

און נוסף צו דעם אייגענעם לימוד בזה, זאָל מען זען אויך משפיע זיין אויף אַנדערע אידן אַרום זיך, אנשים נשים וטף, באופן פון "והעמידו תלמידים הרבה", ומהם יראו וכן יעשו רבים.

ויהי רצון, אז דורך דער עצם החלטה בדבר זאָל מען תיכף ומיד באַקומען דעם שכר, דער קיום בפועל פון דברי הרמב"ם בסיום ספרו, אז לאחר וואָס מ'האָט שוין דעם "מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצות כדוד אביו. . ויכוף כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה'" – וואָס ער איז "בחזקת שהוא משיח" – זאָל ער שוין גלייך ווערן "משיח בודאי", דורך דעם וואָס "עשה והצליח ובנה מקדש במקומו וקבץ נדחי ישראל. . ויתקן את העולם כולו לעבוד את ה' ביחד כו'".

(משיחות ש"פ שמות, כ"א טבת תשנ"ב)

4 ויקר פל"ב, ה. וש"נ.

5 כ"ה הכותרת בדפוס ויניצאה רפד. שי.

6 אבות פ"א מ"א.

7 הל' מלכים ספ"א.

ההלכה היא, שיש הבדל בין האופן של כתיבת שם הוי', לבין אופן קריאתו – זכרד.

וכפי שמציין רש"י לאחר מכן בפירושו⁴², ש"לא ניתן רשות להזכיר שם המפורש, אלא במקום שהשכינה באה שם, וזהו בית הבחירה". ולעיתיד לבוא, כאשר "וגגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי הוי' דיבר"⁴³, אז תהיה קריאת ה' ככתבו⁴⁴ בכל מקום, בגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ שמות תשמ"ג)

ח. קריאתו ככתבו – רק לעתיד לבוא

אך לפי כל האמור לעיל, שהמילים "זה שמי לעלם..." מהוות המשך והסבר לתשובה "אהיה אשר אהיה, אהיה עמם בצרה זאת", עלול להתעורר ספק, ואף טעות, שמא ההלכה הנובעת מכך ש"זה שמי לעלם" – "העלימהו שלא יקרא ככתבו" – קשורה דוקא למצב של גלות, אבל שלא בזמן הגלות, כאשר רחמיו של הקדוש ברוך הוא הם בגלוי, הרי אז הקריאה היא ככתבה.

את זאת מבהיר רש"י בדיוקן בפירושו – "וכן דוד הוא אומר... ה' זכרד לדור ודור" – אף בימי דוד, כאשר לא היה מצב של גלות,

(42) יתרו כ, כא.
(43) ישע' מ, ה.
(44) פסחים ג, א.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

❧ ❧ ❧

ויה"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי' יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

❧ ❧ ❧

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח

לעולם ועד

נח.

מ'האט שוין גערעדט מערערע מאל דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, אז נוסף אויף דעם וואס ס'איז שוין "כלו כל הקיצין", האבן אידן שוין תשובה געטאן, און מ'האט שוין אלץ פארענדיקט, כולל אויך – "צופוצן די קנעפלעך", און מ'דארף נאך האבן אז דער אויבערשטער זאל אויפגעפנען די אויגן פון אידן זיי זאלן זען ווי ס'איז שוין דא די גאולה האמיתית והשלימה, און מ'זיצט שוין בא דעם שולחן ערוך, בסעודת לויתן ושור הברי וכו' וכו'.

דערפון איז פארשטאנדיק . . בדורנו זה ובזמננו זה, לאחר וואס מ'האט שוין אלץ פארענדיקט (כנ"ל), האט מען די הבטחה גמורה אין תורה, אז עס וועט זיכער זיין "תזכור את יום צאתך מארץ מצרים) כל ימי חיך . . להביא לימות המשיח",

ובפשטות – אז מ'דארף ניט אַנקומען צו אַ הפסק ח"ו צווישן "כל ימי חיך" און "ימות המשיח" (ווי דאס איז געווען בא אידן בכל הדורות שלפני דורנו זה), נאך "כל ימי חיך" פון יעדער איד, זיינע חיים גשמיים אלס נשמה בגוף, זיינען כולל בפשטות (אויך) "ימות המשיח" בלי הפסק, וואָרום די גאולה קומט תיכף ומיד ממש ברגע זה ובמקום זה (אפילו אויב דאָס איז אַ מצב פון לילה, "הבאים מצרימה"), אזוי אז דער רגע האחרון פון גלות און די נקודה אחרונה פון גלות ווערט דער רגע ראשון און נקודה ראשונה פון גאולה,

און פון "ימי חיך" בזמן הזה ובמקום הזה, בלי שום הפסק כלל ח"ו (אפילו אויב ער איז שוין עלטער פון שבעים שנה וכיו"ב), גייט יעדער איד גלייך איבער – בתכלית השלימות, "ראובן ושמעון

(1) סנהדרין צז, ב.

(2) ראה ב"ב עד, ב ואילך. פסחים קיט, ב. ועוד.

(3) ברכות יב, ב.

ולכן, יש לעודד ולחזק את רוחם של בני ע"י ההכרזה שהקב"ה אומר בכל יום באופן דחדש ממש, "פקד פקדתי אתכם", ומשיח צדקנו, "עומד אחר כתלנו", והנה זה בא"י, ויש להתכונן לקבל את פניו ע"י ההוספה בקיום התומ"צ, כפס"ד הרמב"ם (בעל יום ההילולא דכ"ף טבת, מוצש"ק זה) שע"י מצוה אחת, הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות, וגרם לו ולהם תשועה והצלה.

(משיחות ש"פ שמות, י"ט טבת תנש"א)

- 9 שה"ש ב, ט.
10 שם ח. וראה שהש"ר עה"פ (פ"ב, ח (ב)).
11 הל' תשובה פ"ג ה"ד.

הוספה

בשורת הגאולה

יב.

לפי כל הסימנים שבדברי חז"ל עומדים אנו בסוף זמן הגלות, לאחר שכבר, "כלו כל הקיצין", וכבר עשו תשובה, ובלשונו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (לפני עשרות שנים) שכבר סיימו כל עניני העבודה, גם, "צחצוח הכפתורים", ועומדים מוכנים, "עמדו הכן כולכם" לקבל פני משיח צדקנו.

* * *

גם לאחר קושי ואריכות הגלות האחרון במשך יותר מאלף ותשע מאות שנה (שלא בערך לגלות מצרים במשך מאתיים ועשר שנה) – מציאותם של "בני ישראל" היא בעצם למעלה מגלות, וכל רגע נוסף שנמצאים בגלות ה"ז באופן ד, "הבאים מצרימה", "כאילו אותו יום נכנסו למצרים", ועומדים הם בתוקף האמונה והבטחון שתיכף ומיד יקיים הקב"ה הבטחתו, "פקד פקדתי אתכם" בגאולה האמיתית והשלמה, ובפרט כששומעים ממה רבינו שבדורנו, כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר סיימו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו, ועאכו"כ לאחר שישנה גם השלימות דארבעים שנה, "נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע", ועומדים בשנת הנ"א (ה'תשנ"א), ר"ת (ה' תהא שנת) נפלאות אראנו.

- 1 סנהדרין צז, ב.
2 שיחת שמח"ת תרפ"ט.
3 ראה, "היום יום" ט"ז טבת. ובכ"מ.
4 שמות א, א.
5 שמ"ר ריש פרשתנו (פ"א, ד). תנחומא שם ג.
6 שמות ג, טז.
7 ראה ב"ר פנ"ו, ז: "אין דור שאין בו כמשה". וראה זח"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט (קיב, רע"א. קיד, רע"א). תניא פמ"ד. שם אגה"ק ביאור לסי' ז"ך בסופו.
8 תבוא כט, ג.